

ОЛЕКСА ДОВБУШ ТА ЛУК'ЯН КОБИЛИЦЯ В УСНІЙ НАРОДНІЙ ТВОРЧОСТІ БУКОВИНИ

Марина Фіжделюк. Олекса Довбуш та Лук'ян Кобилиця в усній народній творчості Буковини.

Стаття присвячена розгляду пісень, легенд та переказів про народних месників О. Довбуша та Л. Кобилицю. У дослідженні мова йде про ідейно-художній аспект таких творів, їхню естетичну значущість, а також специфіку. Аналізуються основні сюжети та мотиви.

Ключові слова: Л. Кобилиця, О. Довбуш, пісні, легенди, перекази.

Марина Фіжделюк. Лук'ян Кобилиця и Олекса Довбуш в усном народном творчестве Буковины.

Статья посвящена анализу песен, легенд и о народных мстителях О. Довбуше и Лукьяне Кобылице. В работе исследуется идейно-художественный аспект подобных произведений, их эстетическая значимость, а также специфика. Анализируются сюжеты и мотивы, особенности поэтики и структуры.

Ключевые слова: Л. Кобылиця, Олекса Довбуш, песни, легенды, предания.

Marina Fizdeliuk. Lykuan Kobylitsya and Olexa Dovbysh in oral national creation Bykovyni.

The article is dedicated to the view of songs, legends and expositions about national avengers O. Dovbysh and L. Kobylitsya. The study is about ideologic and artistic aspect such works, their esthetic importance and original specificity. It has been analyzed the plot and motifs, the features of poetic and contexture.

Key words: Lykuan Kobylitsya, Olexa Dovbysh, songs, legends, expositions.

Про Лук'яна Кобилицю, Олексу Довбуша та інших народних месників українці Буковини склали досить багато фольклорних творів. На велику кількість народних пісень, легенд та переказів, які створив і зберіг простий народ після смерті Олекси Довбуша, вперше було звернуто увагу в 1888 році. Тоді було запропоновано збирати і опубліковувати всі ці прекрасні тексти про Довбуша. Уже в 1895 році Іван Франко надрукував у четвертому томі журналу „Житє і слово” чотири пісні про Довбуша. Пізніше, в 1908 році, вийшла в світ книга етнографа Володимира Шухевича „Гуцульщина”, в якій було надруковано вісім народних оповідань про Олексу Довбуша. Ще через два роки, в 1910 році, відомий український етнограф Володимир Гнатюк опублікував зібрані ним „Оповідання про опришків” у XXVI томі „Етнографічного збірника”. З 289 оповідань про опришків у цій книзі 134 тексти стосуються самої особи Довбуша. Книга викликала великий інтерес і схвалення у читачів. Оповідання, перекази і пісні були написані мовою народу [1, с. 148-149].

Після Шухевича і Гнатюка ніхто з етнографів та істориків не продовжував цей цінний почин. І досі на всьому Підкарпатті ходять серед простого народу різні легенди, оповідання про Довбуша, які невідомі були ні Франкові, ні Гнатюкові, але які повинні бути старанно зібрані і видані в наш час. Відображення постатей народних месників в українському фольклорі стало предметом розгляду і дослідження багатьох українських учених, зокрема Володимира Грабовецького, Степана Мишанича, Федора Кейди, Григорія Дем'яна, Василя Сокола та багатьох інших. Однак у своїх студіях вони не мали можливості розглянути усю багатоаспектність текстів про народних месників. Тому виникає потреба у дослідженні заявленої теми.

Щодо її вивчення, то важливе значення має дисертація Оксани Чікало, молодого науковця Інституту народознавства НАН України, на тему: „Пісні-хроніки: динаміка жанру”. У ній авторка досліджує також тексти пісень про Лук'яна Кобилицю та Олексу Довбуша, зафіксовані в Буковині. Оксана Чікало використовує комплексний підхід до вивчення пісень-хронік. Дотепер немає єдиної думки щодо родової належності цього народнопісенного пласту, тому в дослідженні науковець наголошує на жанровій своєрідності поетичних новин, а також динаміці жанру на тематичному та формо-змістовому рівнях. Відповідно до цього акцентує на кількох диференційних критеріях: функціональності, структурі, семантиці та засобах художнього змалювання дійсності, завдяки яким пісні-хроніки виокремлюються з-поміж інших жанрів. Особливість цієї праці полягає в детальному аналізі джерел [12, с. 5-6].

У нашому дослідженні головну увагу звертаємо найперше на історичні пісні періоду селянських повстань. „Історичні пісні – це епічні чи ліро-епічні твори, в яких розповідається про справжні події та історичних осіб, розкривається ідейно-емоційне ставлення народу до них. В історичних піснях часто оспівуються герої, діяльність яких пов'язана з конкретним історичним періодом.

Відомо, що часто історичні пісні склалися самими учасниками чи свідками подій. Але з часом оспівані факти стають історією, пісні, переходячи від покоління до покоління, поступово втрачають дух тієї епохи, коли їх створено і яку вони відбивають. Нерідко з плином часу в історичних піснях події зміщуються, переплутуються особи, але розуміння і оцінка їх залишається в основному незмінною.

Історичні пісні є сюжетними творами. Основну увагу їх автори зосереджували на відображенні якоїсь конкретної ситуації чи певного епізоду, вели розповідь динамічно, акцентуючи на конфліктних ситуаціях політичного чи соціального життя.

Помітну роль у них відіграє вигадка, але майже немає фантастики, обмежується введення засобу гіперболізації. Натомість у піснях при характеристиці постатей героїв розкривається їхній психологічний стан, змальовується зовнішній вигляд.

Питома вага історичних пісень в українському фольклорі є значною. Вони відбили титанічну боротьбу українського народу проти соціального і національного гноблення, проти внутрішніх і зовнішніх ворогів. Ця тема є основною для історичних пісень.

У XVIII столітті на західноукраїнських землях значно зміцнів рух опришків, зокрема тоді, коли повстанців очолив Олекса Довбуш. Про нього і складено найбільше пісень, які вирізняються правдивістю і ліризмом. У них зосереджено увагу на основних подіях життя і боротьби Довбуша. Здебільшого в піснях зображено смерть Довбуша від рук панського найманця Стефана Дзвінчука. Так, у творі „Ой попід гай зелененький” докладно розповідається про загибель ватажка опришків:

Штефан з поду в серце стрілив,
Та не в серце – в праве плече,
А з лівого кровця тече.
Ще сам Довбуш вийшов з хати:
„Треба, хлопці утікати!”
Станьте, хлопці, не лякайтесь,
Душу в тілі не лишайте.
Несіть мене лісом-свистом.
Най припаде рано листом [6, с. 102].

Іншою є тема пісні „Послухайте, люди добрі, що хочу сказати”. Народний улюбленець О. Довбуш наділений найпривабливішими рисами. Він „гірський орел, – пишний, сизоокий, кучерявий, чорнобривий, стан високий має, такий гарний, як рожа в віконці...” [6, с. 86].

Фабула пісні досить чітка, в ній легендарно-фантастичні картини переплітаються з реальними. Довбуша зображено як епічного героя. Характерною особливістю пісні є передача через особисту долю головного героя соціального становища всього народу. Пісня мала виразне антифеодальне спрямування. Історичні пісні про опришків виражали соціальні протести, намір народу будь-що звільнитися від експлуатації.

Деякі точки зіткнення з опришківським циклом мають пісні, пов'язані з керівником селянського руху протипанських порядків на Буковині в 40-х рр. XIX ст. Лук'яном Кобилицею. Про нього маємо скільки відомостей. Він народився в селі Сергії (нині Путильський район Чернівецької області). У 1848-1849 рр. був обраний депутатом до австрійського парламенту, виступав за скасування панщини. У жовтні 1848 року засідання рейхстагу було перерване повстанням. Л. Кобилиця зрозумів, що селяни потребують підтримки на місцях, і повернувся з Вижниці на Путильщину. Він скликав великі селянські збори біля Вижниці, Путили та Селятина, на які збиралися по декілька тисяч людей. Користуючись ніби-то наданим депутатським правом, Л. Кобилиця дав дозвіл селянам безкоштовно користуватися лісами, не платити обтяжливі податки та обрати нових в'їтків, незалежних від панів. Селяни слухали тільки Кобилицю. Влада силою почала „втихомирювати” збурені маси. Почалося переслідування організаторів заворушень, а за видачу „провідного бунтаря Л. Кобилиці” уряд встановив нагороду в 1000 золотих. Тільки через рік під час перебування у будинку священника Вишневського у Жаб'ї (тепер Верховина) Кобилиця був схоплений жандармами і запроторений до в'язниці у м. Гура-Гуморулуй (Румунія).

Після важких тортур Л. Кобилиця став калікою, а 12 жовтня 1851 року пішов з життя, залишивши шестеро сиріт і засмучену Буковину. У народних піснях, легендах та переказах народ гідно оцінив постать Лук'яна Кобилиці, його ім'я стало символом нескореності духу і боротьби українського люду за звільнення від поневолення.

Однією з тематичних груп історичних пісень є цикл про Лук'яна Кобилицю. І. Франко припускав, що „лишається ще одна можливість: допустити у Кобилиці якийсь більш або менш ясний ідеал гуцульської автономії, свого власного порядку, „щоб гуцули були самі в собі, аби їм ніхто не мав до розказу лише сам цісар”, як висловлювався ще в 60-х рр. один громадський писар у Жаб'ї. На се вказували б і ті вісті, про промови Кобилиці, його накази не слухати панів ані урядників, гутірка дідичів про „хлопське царство” в горах і про „гуцульського царя Кобилицю” [11, с. 287].

Географія побутування пісень про Кобилицю неширока. Вони локалізовані в басейні річки Путилівки – місцевості, де й відбувалися події цього руху. Про „прив'язаність” новотворів до певної території зазначив Ф. Колесса у своїй розвідці „Українська народна пісня в найновішій фазі свого розвитку”. Учений писав, що „реалістичні риси і подробиці – всі ті сліди дійсної події й випадкових обставин, неначе ваготять на пісні, приковують її до ґрунту, на якому вона виросла, та не дозволяють знятися вгору й полетіти у дальший світ. Бо щоби пісня могла прийнятися в широких кругах поза місцевістю, де з'явилася, мусить отрястися із локальних подробиць, важливих і зрозумілих лише для найближчої сфери...” [4, с. 47].

Хоча причини руху селян під проводом Кобилиці й опришківського руху не відрізнялися, однак методи боротьби були різними. Кобилиця не лише очолив організовані виступи селян, а й намагався змінити долю народу, використовуючи свої депутатські повноваження, що засвідчує певний поступ у формуванні національної політичної свідомості українців.

Зазначимо, що сюжети історичних пісень про Лук'яна Кобилицю відтворюють різночасові епізоди селянського повстання. Народна традиція витворила свій варіант розвитку подій і ролі селянського ватажка у них. Часто хронологія історичних і фольклорних фактів не збігається. Згідно з хронікою, яку зафіксував О. Колесса наприкінці ХІХ ст. у Сторонці-Путилові на Буковині від селянина Пентюка, заворушення у Путилі відбулися унаслідок агітації Кобилиці та інших депутатів, які повернулися з Відня:

Збунтували депутати цілую громаду,
Сами пішли у Сербінів усі на пораду.
Ци чули ви, люди добрі, за такі публіки,
Що написав Кобилиця на панів супліки?
Ой як они написали, дали до крисенту.
Де войска в Путилову аж пів реґіменту [10, с. 116].

Фактичним поштовхом до заворушень 1843 р. було свавілля дідича Джурджована, особливо щодо користування лісами, в яких селянам заборонялося рубати дрова. Для придушення бунту влада прислала з Чернівців військо. „Розселені по хатах вояки, – як свідчив сімдесятилітній гуцул Осьвіцінський у Довгополі, – різали волів, шкіру залишали, а м'ясо варили і їли” [11, с. 286]. Аналізуючи епізоди, в яких відтворено наслідки повстання, вражає те, що новина не подає, наприклад, мотиву покарання організаторів виступу (наявний у народній прозі [7, с. 113]), а натомість вказує на матеріальні втрати селян унаслідок такого квартирування:

Ой ріжут сірі воли, жовніри ся ділют,
А Джурджован, то славний пан, нічому ни вдіют...
Звоювали Путилову в велике говіне,
Та забрали барабульки, нима й на насіне [7, с. 144].

Звичайно, втрата худоби та картоплі прикро вразила селян Путилі, оскільки прирікала їх на голод. Потрібно зазначити, що цей епізод засвідчує певну типологію дій чужинців-поневолювачів, які застосовували подібні репресивні методи впливу на українців у ХХ ст.

Як зафіксовано у піснях, після бунту у Путилі метою влади було ув'язнення його натхненника:

А яблінка суховерха не хоче родити,
Уже пішли Кобилицю у Плоску ловити.
Ой там його змудрували, супліку читали,
Та й там уже его на чес зав'езали.
Ой їго зав'езали – дей же їго кату!
Та й розбили Кобилиці в Краснім Ділу хату [7, с. 185].

За допомогою психологічного паралелізму віддзеркалено тривогу народу за долю свого ватажка. Навіть природа відгукується на арешт Лук'яна Кобилиці („яблінка суховерха не хоче родити”), якого, як і Олексу Довбуша, „змудрували”, захопили підступом, що характерно для творів епосу, де тільки завдяки хитрощам вдається подолати героя. Мотив історичної пісні з документальною точністю передає просторові характеристики події, які майже не змінюються у різних пісенних зразках. Згідно з більшістю варіантів, славного буковинця зловили у Плоскій, однак вказівка на місце покарання варіюється: в одних зразках – вели у Сторонець, а в інших – у Вижницю чи Чернівці, що якоюсь мірою свідчить про наявність домислу.

Подальша доля селянського ватажка змальовується також по-різному. В одному з варіантів його мали побити киями, але, як писав І. Франко, „достойне поведення Кобилиці та його постава охоронили його від того” [11, с. 257]. Народного оборонця „убили в підкови залізни” і повели до в'язниці у Чернівці. Ця ж подія відтворюється в іншому варіанті, згідно з яким „ймили ж они Кобилицю, супліки читали, катували біле тіло, водов відливали” [10, с. 120]. Подібні каральні екзекуції не були рідкістю у той час, тому епічна традиція саме так змальовує важкі поневіряння справжнього героя, який терпів за народну справу.

Значна увага в піснях-хроніках приділена депутатській діяльності Кобилиці. Народна пам'ять зафіксувала епізод прощання з рідним краєм перед від'їздом до Відня:

Та й кувала зозулечка сивенька, маленька,
З'явилася в Путилові співанка новенька.
Ой новенька співаночка та й нова каплиця,
Виреджавесь до Бідної Лукин Кобилиця.
Але вийшов на подвір'є, зачав говорити:
– Тяжко мені на серденьку, бозна як гостити.
А як вийшов на ограду, попестив корови:
– А Бог знає циси верну із цієї дороги.
А зав'язав буйний вітер садами-ланами,
Виреджавси Кобилиця до права з панами [10, с. 118].

Мотив передає схвильованість героя перед далекою дорогою. Драматизм ситуації підсилюється образом зозулі, яка віщує біду, нещастя. Однак, незважаючи на сумні передчуття, герой мужньо і рішуче береться відстоювати права своїх односельців, що передається за допомогою паралелізму: „А зав'язав буйний вітер садами-ланами, виреджавси Кобилиця до права з панами”. І. Франко відзначив, що „народна пам'ять заховала згадку про селян-послів як про тих, що властиво вибороли селянам увільнення від панщини” [11, с. 264]:

Зійшовсь Ришка з Кобилицев, взели дорожити.
„Що будем ми, Кобилице, в Відні говорити?
Що будем ми, Кобилице, в Відні та й гадати?” –
„Та треба би перед царем всю правду казати” [5, с. 557].

Народна пам'ять зберегла й іншу версію, згідно з якою головна заслуга у звільненні з кріпацтва приписувалася „доброму” цісареві, який „не знав” про безчинства, що відбувалися у буковинських селах. Фольклорний матеріал дає підстави не погодитись із твердженням О. Дея, який вважав, що „фольклору українців (за винятком переказів про короля Матяша)” образ доброго, ідеального царя не властивий” [3, с. 28]. Цей образ простежується не тільки у піснях про Лук'яна Кобилицю, а й пізніших стрілецьких піснях.

Про віру в „доброто” монарха свідчить епізод розмови Кобилиці й цісаря:

Як приїхали в столицю до царя з просьбами:
– Вислухай уважно, царю, що ся діє з нами.
Замерзають наші діти без вогню у хаті,
Не дають нам дров із лісу ті пани прокляті.
Панські слуги в кожну хату ідуть, провіряють,
Як вогонь ся найде в хаті, водов заливають.
Ми робимо на панщині – наше пропадає,
Гірке життя наше, а цар то не знає.
А нас женуть на роботу безплатно робити,
Нічого не дозволяють, нема з чого жити.

Слуги луплять нагаями – згинаємось вдвоє.
Поможи нам, ясний царю, просим серце твоє.
Цар вислухав їх уважно, прийняв рішення
Та й сказав, що та панщина буде ізнесена [7, с. 78-79].

Поетичний стиль цього епізоду ще не відшліфований і тяжіє до прози. Виняток становлять постійні епітети, які віддзеркалюють традиційне ставлення простого люду до представників вищого соціального прошарку („пани прокляті”), а також важкого життя кріпаків („гірке життя”), яке й стало причиною селянських заворушень на Буковині.

Зрозумівши, що парламентські методи відстоювання прав малоефективні, Кобилиця вдавня до скликання „сесій”, кілька з яких відбулося наприкінці 1848 р. На цих зібраннях депутат закликав селян до непокори:

Многолітня зеленіла на Ділу ялиця,
Там збирався на нараду Лук'ян Кобилиця.
Красний Діл – він ся знаходить на самій границі,
Між Плоскою й Сергіями, коло Кобилиці.
Там сходилось на нараду людей дуже много
З близьких селів та й далеких до Лук'яна свого:
Ой Лук'яне Кобилице, Лук'яне, Лук'яне,
Розкажи нам, будь так добрий, що ся з нами стане.
Поклонився Кобилиця до народу свого:
Не бійтеся, брати, сестри, не бійтеся нічого!
Кобилиця став казати: – Не бійтеся, люди,
Робіть так, як я накажу, панщини не буде [10, с. 121].

Варто зазначити, що для пісень про Лук'яна Кобилицю характерна документальна точність у відтворенні просторових рамок („Красний Діл – він ся знаходить на самій границі, між Плоскою й Сергіями, коло Кобилиці”).

Безумовно, така активна громадянська позиція Кобилиці, його постійні звернення до селян із закличками до непокори не могли залишити владу бездіяльною – народного ватажка було знищено. Історія не зберегла достовірних відомостей про смерть Кобилиці, однак епізод піснєхроніки подає народний погляд на його трагічну загибель:

Ой сходяться усі панки	– Ей пане Джурджуване,
Сходяться всі лісні	Вся твоя Вижниця!
Та й убили Кобилицю	Погибає у Чернівцях
В підкови залізні.	Лукин Кобилиця [7, с. 39-40].

Інший варіант:

Виряджав си Кобилиця	– Добрий вечір, усі люди,
До збору, до збору,	Й тобі, паламарю!
Впала єму доріжечка:	Добрий вечір, паламарю,
Цупаш до Гумору.	Прийшов ночувати,
Впала єму доріжечка	Бо я, Лукин Кобилиця,
До Тваю, до Тваю.	Хочу умирати [7, с. 46-47].

Такі розбіжності у відтворенні місця загибелі ватажка (Чернівці, Гура-Гумора) спричинені браком точних історичних відомостей. Вони були оприлюднені лише у 1949 році: Лук'яна Кобилицю таємно заслали до Гура-Гумори (сучасна територія Румунії), де він помер 1851 року [8, с. 264]. Народні співці акцентують увагу переважно на трагічному завершенні його життя, не торкаючись подробиць, які, очевидно, були невідомі для широкого загалу. Ця тема добре опрацьована у народній прозі, про що зазначає В. Сокіл. Учений вказує, що „про смерть Лук'яна Кобилиці немає достатньо вірогідних історичних даних, зате народна фантазія витворила різні її версії: він пропав безвісти, „пани щось му завдали, що зараз таки вмер”, отруїли, замучили” [9, с. 224].

Пісні цього тематичного циклу акумулювали мотиви, які в художній формі відтворюють історію боротьби буковинців за свої права. Ці народнопісенні зразки засвідчують динаміку розвитку української громади, яка від стихійних опришківських виступів проти чужинецького

поневолення зробила перші спроби організації громадсько-політичного спротиву. Сюжет цього фольклорного пласту відображає переломлення історичних подій у пісенній традиції крізь призму трагічної долі видатної особистості – Лук'яна Кобилиці. Їхня специфіка полягає у реалістичному та докладному змалюванні подій, які не стали фотографічною копією реальних фактів. З одного боку, про це свідчать розбіжності у відтворенні реальної та фольклорної історії, з іншого, – досить ідеалізоване змалювання персонажа, спричинене його активною громадсько-політичною діяльністю, спрямованою на користь народу.

В українському фольклорі також існує багато легенд та переказів про народних месників Олексу Довбуша та Лук'яна Кобилицю. Але для початку з'ясуємо суть основних понять.

„Легенда – прозовий народнопоетичний твір про давноминулі події міфологічного та релігійного змісту, розповідь у якому ведеться від третьої особи. Переказ – прозовий народнопоетичний твір про історичні особи й події, свідком яких не був оповідач” [9, с. 113]. В. Сокіл у своїй монографії „Народні легенди та перекази українців Карпат” широко аналізує сюжетний фонд переказів про народних месників, виділяючи та простежуючи домінуючі мотиви у творах цього жанру. Щодо теми опришківства, то автор зазначає, що опришківський рух в Українських Карпатах тривав досить довго – з XV до початку XX століття. На перший погляд, його зумовили соціальні чинники. Але глибший їх аналіз показує, що вони – наслідок, а приводом були національні чинники. Відомо, що на час зародження опришківства Україна вже втратила свою самостійність, державність і її розшматували різні іноземні поневолювачі. Вони й принесли чужі українському етносові панщизняні й кріпосницькі порядки. Ще одна не менш важлива причина появи опришків – формування їх з військових утікачів. В оповідній прозі західного регіону найбільше збереглось переказів, що стосуються О. Довбуша. Про нього побутують різноманітні фольклорні версії (від його народження аж до смерті). Легенди та перекази при змалюванні образу Довбуша часто вдаються до гіперболізації. І славетний герой Карпат нагадує героїв історичних пісень, дум, казок. У народних легендах та переказах не зустрічається докладний опис героя, але через твір народну творчість перед нами постають найвиразніші його риси, завдяки яким можна уявити собі цей образ. І портрет Довбуша подається як оціночно-загальний, що саме і є типовим явищем для легенд.

Характерною ознакою народних легенд і переказів про Довбуша є те, що в них найбільше акцентуються дві основні ознаки відважного героя: фізична сила і допомога бідним. Народ це робить досить делікатно: ці дві ознаки не конкретизуються, не індивідуалізуються, а типізуються. Таким чином, герой певною мірою виходить ідеалізованим: „На Довбушу Олексі був сардак на плечо́х. А грідушки, гудзики и шнури у сардака були з самої сухозлоти. То таке файне, блиштітци до сонця, ек золото. Крисаня з блехами та с павами. А зброя? То все таке файне, шо страх” [8, с. 124].

Фінал усіх переказів та легенд трагічний: гине опришок, але по-різному і в різних ситуаціях. Народного героя Олексу Довбуша можна вбити срібною кулею, „над якою дев'ять священників мали служити суботню відправу, і дев'ять зерен пшениці, доданих до неї” [8, с. 117]. Або „Узети би з дев'яти чорних огерів-перваків по волосови, в срібну кулю залети і над тим аби 12 ксьондзів відправило службу, ні, 12 служб би відправити, та й товкулевмож би... убити” [9, с. 115]. У наведеній картині, що виходить із замовлянь, увага зосереджується на магичній силі слова й обряду. На досягнення бажаного результату спрямовані, як бачимо, усі формульні засоби, що кореняться в різноманітних світоглядах. Герой гине від чарівної кулі, котра влучає просто в тіло або у вразливе місце – п'яту, за яку тримали Довбуша під час купелі в зіллі. Деякі точки зіткнення з опришківським циклом мають народні перекази, пов'язані з керівником селянського руху проти панських порядків на Буковині в 40-х рр. XIX ст. Лук'яном Кобилицею. Героєві присвячено низку переказів, які записали Ф. Колесса, І. Франко, інші збирачі. Ці твори посіли відповідне місце в збірці „Народ про Кобилицю” (1968). На особливу увагу заслуговує розвідка І. Франка „Лук'ян Кобилиця. Епізод з історії Гуцульщини в першій половині XIX в.”. Як видно з підзаголовка, метою вченого було в основному з'ясування історико-біографічних відомостей, хоча до них він залучив і деякі фольклорні матеріали.

У народних переказах та легендах, як і в піснях, простежуються елементи ідеалізації героя. Оповідач з Довгополя змальовує його портрет: „Сидів на коні, білим рушником переперезаний, з ментальом на грудях, а довкола нього гуцуливі-одно з пістолем стрільють та криччи: віват!” [8, с. 98].

Самої боротьби, очоленої Л. Кобилицею, в народній прозі майже не представлено. Більше народна пам'ять зберегла мотиви переслідування героя. Гіперболізовано змальовується картина

знуцань над ним: „А Кобилицю ймили та закували. Завели го до Дорної та ланцями до підлоги прикували” [9, с. 74]. Про смерть Кобилиці народна фантазія витворила різні версії: він пропав безвісти, „пани щось му завдали, що зараз таки вмер”, отруїли, замучили.

Народна творчість Буковини є мистецьким відображенням долі краю, що тісно переплетена із загальноукраїнськими суспільно-політичними й культурними процесами. Це значно підвищувало інтерес буковинців до свого історичного минулого, позначалося на змісті їхніх пісень, легенд та переказів.

Аналіз народних пісень легенд та переказів про О. Довбуша та Л. Кобилицю засвідчив, що в їхніх сюжетах, мотивах та образах відображено норми поведінки тогочасного народу й особливості духовної культури, історичних подій, реалій та фактів.

Характерною ознакою пісень, легенд та переказів з Буковини є установка на достовірність зображених у них явищ та фактів, а також реальних історичних або вигаданих постатей, які вплинули на життя краю (О. Довбуш, Л. Кобилиця.)

Література

1. Грабовецький В. Народний герой Олекса Довбуш. – Львів : Книжк.-журн. вид-во, 1957. – 152 с.
2. Грицай М. С., Бойко В. Г., Дунаєвська Л. Ф. Українська народнопоетична творчість. – К. : Вища школа, 1983. – 360 с.
3. Дей О. І. Легенди та перекази // Легенди та перекази. – К. : Наук. думка, 1985. – С. 7–36.
4. Колесса Ф. Українська народна пісня в найновішій фазі свого розвитку // Колесса Ф. Фольклористичні праці. – К. : Вища школа, 1970. – С. 34–59.
5. Купчанко Г. Песни буковинского народа. – К., 1875. – 557 с.
6. Народ про Довбуша. Зб. фольклорних творів / Упоряд., вст. ст. і прим. канд. філол. н. В. І. Тищенко. – К. : Наука думка, 1965. – 304 с.
7. Народ про Кобилицю: Зб. фольклор. творів / Упоряд., вступ. ст. і прим. В. І. Тищенко. – К. : Наук. думка, 1968. – 180 с.
8. Сокіл В. Народні легенди та перекази українців Карпат. – К. : Наук. думка. – 1995. – 158 с.
9. Сокіл В. В. Українські історико-героїчні перекази: структурно-семантичний та поетичний аспекти. – Львів : Інститут народознавства НАН України. – 2003. – 320 с.
10. Співанки-хроніки. Новини / Упоряд.: О. І. Дей (тексти), С. Й. Грица (мелодії). – К. : Наук. думка, 1972. – 560 с.
11. Франко І. Я. Знадоба до вивчення мови і етнографії українського народу // Франко І. Я. Зб. тв.: У 50 т. – К. : Наукова думка, 1980. – Т. 26. – С. 180-204.
12. Чікало О. І. Пісні-хроніки: динаміка жанру : Автореф. дис... канд. філол. наук. – Львів, 2008. – 19 с.
13. Шевчук В. В. Легенди та перекази Поділля: Мотиви, поетика: Автореф. дис... канд. філол. наук. – Львів, 2012. – 20 с.